

Motion till riksdagen 2024/25:21

av **Magnus Jacobsson (KD)**

Översyn av vallagen angående möjlighet att utse ersättare i kommunfullmäktige

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av vallagen gällande förtryckta valsedlar i kommunfullmäktigeval och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I många kommuner kan de politiska partierna ha svårigheter att i god tid få fram kandidater som samtycker till att stå med sitt namn på en valsedel till kommunfullmäktige. Inte minst kan detta vara en utmaning i kommuner med relativt få invånare.

Men även då datumet passerat för att hinna få en förtryckt valsedel kan partiet ändå arbeta med att få fram valbara kandidater som anmäls och ger sitt samtycke till Valmyndigheten. Ett parti kan delta med en så kallad öppen lista, och på Valmyndighetens webbplats kan väljare ta del av om någon har samtyckt till att vara kandidat för ett specifikt parti i kommunfullmäktigevalet.

Det måste anses vara ett gott demokratiskt värde att denna möjlighet finns. Partier som får tillräckligt med röster för att vinna ett mandat kan då besätta dessa och slipper stå med ”tomma stolar”. Folkviljan blir på detta sätt respekterad.

Det finns dock en brist i nuvarande vallag (2005:837) som berör öppna listor och s.k. listtrohet. Om det finns flera kandidater som gett sitt samtycke till samma parti i en kommun där partiet saknar en förtryckt valsedel är det stor sannolikhet att väljarna endast skriver ett av namnen på en blank partivalsedel och inte skriver in alla kandidaterna i rangordning. Av erfarenhet vet vi att många väljare i denna situation nöjer sig med att endast skriva ett namn för att på det sättet tydligt markera sitt val på dels person, dels parti.

Den s.k. listtroheten gör i en sådan situation att om det aktuella partiet vinner ett mandat och olika namn är tillskrivna på enskilda listor blir det omöjligt att utse en

ersättare för den ledamot som blir vald. Detta då 14 kap. 16 § vallagen föreskriver att namnen måste finnas på samma lista som den valde återfinns på. Namn som gett medgivande men återfinns på annan valsedel kan inte komma i fråga trots att väljarna gett uttryck för sitt förtroende för många olika kandidater.

Innebörden blir att en vald ledamot, trots att fler kandidater som gett samtycke finns, inte kan tilldelas en ersättare. Detta gör att partiet i ett sådant exempel blir onödigt sårbart och den enskilde ledamoten får närmast en tvångströja på sig att delta på varje fullmäktige under fyra år. Att bli sjuk, vara bortrest eller ha något annat tungt vägande skäl att utebli från ett sammanträde gör att en stol blir tom på det sammanträdet och att folkviljan inte respekteras. Detta trots att villiga kandidater finns tillgängliga som skulle ha kunnat vara ersättare. Från en demokratisynpunkt och att varje röst skall räknas är detta dåligt och det kan inte anses vara lagstiftarens avsikt att försvåra för den lokala demokratin på det sätt som faktiskt blir fallet.

Av allt att döma är detta ett lagstiftningsmässigt förbiseende och något som borde kunna rättas till genom en översyn av 14 kap. vallagen i syfte att förtydliga att när ett parti inte har en förtryckt valsedel, utan enbart förhandsregistrerade kandidater som gett samtycke på Valmyndighetens webbplats, ska röstsammanräkningen ske på ett sådant sätt att om en ledamot blir vald ska det också kunna väljas ersättare bland de kandidater som fått röster, även om olika listor har uppstått genom väljarnas egenskrivna valsedlar.

Magnus Jacobsson (KD)